

ناآرام ترین انسان ها در بیان امام حسن عسکری(ع)

عفو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا نورمحمدی

انسان ها در زندگی دنبال آسایش و آرامش هستند. چه چیزهایی آسایش و آرامش آدمیان را به هم می‌زند؟ موانع برقراری آسایش و آرامش چیست؟ اهل بیت علیهم السلام به این پرسش پاسخ داده‌اند. در یک حدیث امام حسن عسکری علیه‌السلام فرموده‌اند: **أَقْلُ النَّاسِ رَاحَةً الْخَقُودُ** (تحف العقول عن آل الرسول علیهم السلام، ص ۴۸۸ * بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۷۳)

ناآرام ترین مردم و کم آسایش ترین آن ها کینه‌توز است. امام یازدهم علیه‌السلام در این حدیث اخلاقی یکی از بزرگ ترین عوامل تقلیل آرامش و کاهش آسایش مردم را آموزش داده‌اند. در جمله «أقل الناس» کلمه اقل صیغه اقل تفذیل و به معنای کمترین است. «أقل الناس راحةً» کمترین مردم در راحتی را گزارش می‌کند. زمانی که در بین کمترین آرامش را دارد یعنی ناآرام ترین مردم است. راحه در این جمله به معنای آرامش و آسایش و خوشی و آسودگی است. کمترین مردم در آسایش و کم بهره‌ترین افراد در راحتی کیست؟ امام عسکری علیه‌السلام در یک کلمه چنین شخصی را معرفی کرده‌اند. کم بهره‌ترین انسان ها در آسایش و آرامش «خقود» است. خقد با کسره حاء مصدر است و به معنای کینه‌توزی و کینه‌ورزی و کینه کسی را در دل داشتن و خشم نسبت به دیگری و دشمنی دیگری را به دل گرفتن است. «خقود» صیغه مبالغه است و همین کار را با مبالغه و زیادی می‌رساند. مطابق این حدیث آلودگی به صفت بد و ردیلت اخلاقی «خقد» حتی کم آن هم زندگی را بر انسان تباه می‌کند و کینه‌ورزی زیاد ضرر و خطر بیشتری دارد. آدم بسیار کینه‌توز همواره در صدد کینه‌ورزی نسبت به دیگران است و پیوسته در فکر ضربه‌زدن به افرادی است که کینه آنان را به دل دارد. کینه‌ورزی هم آسایش و آرامش کینه‌ورز را به کمترین حد آن می‌رساند و هم موجب اقدام بر ضرر زدن و برهم زدن آسایش و آرامش آن فردی است که کینه‌اش را در دل دارد، بنابراین راه رسیدن به آسایش و آرامش فردی پاک‌سازی درون و دل خویش از کینه اشخاص حقیقی و حقوقی است.

شخص کینه‌توز از کمترین آسایش و آرامش برخوردار است و در واقع خودش با کینه‌ورزی آسایش و آرامش خود را برهم زده است. کینه‌ورز همواره ناآرام است و می‌خواهد عقده‌های درون خویش را در عمل نمایان سازد و بر همین اساس هرگز راحت و آرام نیست. آسایش کینه‌توزان از همه مردم کمتر است و خقد سبب پیدایش عقاید و رفتار انحرافی در روابط اجتماعی است. حقوق سلامت روانی ندارد و کینه‌ورزی اش مانع گفتار و رفتار سالم در جامعه می‌شود. آدم کینه‌ای را مردم از گفتار و رفتار که نمایشگر کینه‌ورزی اوست می‌شناسند و از چشم بستگان و آشنایان می‌افتد. برخی آدمیان بر اساس خودخواهی و شهوت و غضب به دلیل مسائل و موضوع های بسیار کوچک و بی اعتبار کینه‌های دیگران را به دل می‌گیرند. این کینه جوان آرامش و آسایش خود و دیگران را در جامعه به هم می‌ریزند. امام حسن عسکری(ع) در این حدیث با تبیین نقش منفی خقد در زندگی انسان‌ها، آنان را از کینه جویی باز داشته‌اند.

برویم تماشا

در مسجد جمکران تور ا می جویم

مروری توصیفی بر مسجد جمکران

از شهر قم خارج می شویم. حدود شش کیلومتری جاده قم-کاشان، نزدیک روستای جمکران، به مسجد باصفایی وارد می شویم که آداب و اعمال خاص خود را دارد و گذرگاه معشوق شمار بسیاری از عاشقان و منتظران عزیز زهرا(س) است. این مسجد، به خاطر نزدیکی به جمکران، به مسجد جمکران شهرت یافته‌است و به دلیل انتساب به حجت بن الحسن، مسجد صاحب الزمان هم نامیده می‌شود، هرچند که در گذشته به مسجد قدمگاه نیز مشهور بوده‌است.

در باره تاریخچه وقدمت این مسجد به‌دانشنامه اسلامی رجوع کردیم. این مکان مقدس پیش از دوران افشاریه ساخته شده‌است، ولی از ویژگی‌های معماری عصر صفوی در مسجد جمکران اطلاعی در دست نیست. طبق کتیبه مسجد، بنایی که در ۱۱۶۷ میرزا علی اکبر جمکرانی آن را تعمیر کرد، شامل مسجدی ستون دار به ابعاد ۱۷×۵۰ متر یا چهار فرش انداز، در جنوب صحنی به ابعاد ۱۳×۱۷ متر بوده است.

مسجد کنونی دارای شش ورودی به‌صحن، از شش جهت، است که در شمال شرقی آن در محور شبستان اصلی مسجد قرار دارد و در طرفین آن دو مناره عظیم بتونی با قاعده مربع وساقه هشت وجهی در پنج طبقه و به ارتفاع ۸۵ متر است. بنای جدید مسجد، مسجد مقام نامیده می‌شود. ایوان ورودی این مسجد، تماماً مزین به‌کاشی‌های معرق در بدنه و لچکی‌ها و مقرنس‌کاری در سقف است و از طریق سه ورودی، یکی در مرکز و دو ورودی در هر یک از طرفین به شبستان راه دارد. مناره‌های طرفین این ایوان، با ارتفاع شصت متر مزین به‌کاشی معرق و به‌شکل چندوجهی در قسمت‌های تحتانی، مدور در ساقه و گلدسته‌ای در قسمت فوقانی است. شبستان اصلی به شکل هشت ضلعی و دارای سه ورودی در شمال و دو ورودی در جنوب است. این شبستان دارای هشت ستون هشت وجهی مزین به‌کاشی‌های معرق و مقرنس‌کاری است که گنبد مسجد با سازه‌ای فلزی بر فراز آن برپا شده‌است. در ساقه گنبد ۲۳ پنجره مشبک فلزی با شیشه‌های رنگارنگ که نور شبستان را تأمین می‌کنند جلوه بسیار زیبایی در طول روز به این مکان می‌دهد. گرداگرد، زیر پنجره‌ها کتیبه‌ای به خط ثلث با آیاتی از سوره انسان نقش بسته است. سطح خارجی گنبد بنا نیز با کاشی‌های فیروزه‌ای رنگ پوشیده و با کتیبه‌های لا اله الا الله و ترنج‌های تزئینی، با ذکر یا مهدی ادرکنی در داخل آن، تزیین شده‌است. هر یک از شبستان‌ها دارای دو گنبد قرینه هستند. مسجدی معروف به مسجد مرمر، که فضای داخلی آن با مرمر سبز پوشانده شده، به مسجد مقام متصل است. مجموعه مسجد جمکران دارای چند حسینیه، بازارچه، و اترسرا، ساختمان اداری و... است.

مسجد جمکران، اعمال عبادی مخصوصی دارد، از جمله، دو رکعت نماز تحیت مسجد و دو رکعت نماز امام زمان. محدث نوری این اعمال را به امام زمان نسبت داده است و شیخ عباس قمی به نقل از او در مفاتیح الجنان ذکر کرده است. این مکان همیشه پذیرای زائران و منتظران مهدی موعود(عج) است. افرادی که برای رفع دلنگنی و راز و نیاز با خدا و امام عصر خود به جمکران می‌آیند.

ما قرآن را نازل کردیم و ما به طور قطع نگه‌دار آن هستیم.

سوره حجر آیه ۹
ترجمه آیت۱... مکارم شیرازی

حدیث

منتظران ظهور امام مهدی(عج) برترین اهل هر زمان هستند.

امام سجاد(ع)

کمال الدین و تمام نعمه ج ۱، ص ۳۲۰

راهبردهای امام حسن عسکری(ع) برای جانشینی امام زمان(عج)

گفت وگو با حجت الاسلام سلیمیان به مناسبت شهادت جانشوز امام حسن عسکری(ع)

ناشی از آن، برای نوع مردم دشوار است، پیامبر اسلام(ص) و امامان پیشین، به تدریج مردم را با این موضوع آشنا و افکار را برای پذیرش آن آماده می‌کردند.

این تلاش در عصر امام هادی(ع) و امام عسکری(ع)، به صورت محسوس‌تری به چشم می‌خورد، چنان که امام هادی(ع) بعضی از اقدامات را به‌وسیله نمایندگان انجام می‌داد و خود کمتر با افراد تماس می‌گرفت. این امر در زمان امام عسکری(ع) جلوه بیشتری یافت؛ زیرا با وجود تأکید بر تولد حضرت مهدی(عج) او را تنها به شیعیان خاص و بسیار نزدیک نشان می‌داد.

از طرف دیگر تماس مستقیم شیعیان با خود آن حضرت نیز روز به‌روز محدودتر و کمتر می‌شد، به‌طوری که حتی در شهر سامرا از طریق نامه یا به‌وسیله نمایندگان خویش، به‌مردم پاسخ می‌داد. بدین ترتیب آنان را برای تحمل اوضاع و شرایط عصر غیبت و ارتباط غیرمستقیم با امام آماده می‌ساخت. این همان روشی است که امام دوازدهم در زمان غیبت صغرا در پیش گرفت و شیعیان را به تدریج برای دوران غیبت کبرا آماده ساخت.

پس از آنکه امام حسن عسکری(ع) شیعیان را به رعایت اموری نصیحت کرده‌است. این نصیحت مانند اعلامیه‌ای جهانی و ماندگار از آن حضرت به‌همه شیعیان است که ما ترجمه آن را با ذکر سفارش‌های آن حضرت در دوازده ماده در اینجا می‌آوریم:

سفارش‌های مرا به خاطر بسپارید

شمار اوصیت و سفارش می‌کنم به:

۱ پرہیزکاری و پاک‌زیستی در دین

دوستی‌ها را به سوی ما جلب کنید
زشتی‌ها را از ما دفع نمایید

۲ کوشش و تلاش برای خدا

جز ما هر کس ادعای مقام امامت کند، دروغ‌گوست

۳ بازگرداندن امانت به صاحبش خواه صاحبش نیک باشد یا بد

خدا را بسیار یاد کنید

۴ سجده‌های طولانی

بسیار در یاد مرگ باشید

۵ نیک‌رفتاری با همسایگان

قرآن را بسیار تلاوت کنید

۶ نیک‌رفتاری با همسایگان

بر پیامبر(ص) بسیار صلوات بفرستید